ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

მეთორმეტე გამოცემა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

სსაკ. კ. ა. (გ) ც. კ-თან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის
ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალი

თბილისი

ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

თარგმანი
მეთერთმეტე რუსული გამოცემიდან

სახელმწიფო გამომცემლობა
პოლიტიკური ლიტერატურის სექტორი
1 9 5 1

პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგის შესახებ ოქტომბრის მომზადების პერიოდში

პასუხი ს. პოკროვსკის

მე ვფიქრობ, რომ თქვენი ა. წ. 2 მაისის წერილი არ იძლევა არც საბაბს, არც საფუძველს იმისათვის, რომ გიპასუხოთ დაწვრილებით, ასე ვთქვათ, ყველა პუნქტზე.

სიმართლე რომ ითქვას, იგი არ იძლევა რაიმე განსაკუთრებით ახალს იან — სკის წერილთან შედარებით.

თუ მე მაინც გიპასუხებთ თქვენს წერილზე, ეს იმიტომ, რომ იგი შეიცავს 1917 წლის აპრილ-მაისის პერიოდის კამენევშჩინის პირდაპირი რესტავრაციის ზოგიერთ ელემენტს. მხოლოდ კამენევშჩინის რესტავრაციის ამ ელემენტთა მხილებისათვის საჭიროდ მიმაჩნია მოკლედ გიპასუხოთ თქვენს წერილზე.

1) თქვენს წერილში თქვენ ლაპარაკობთ, რომ «ნამდვილად თებერვლიდან ოქტომბრამდე განვლილ პერიოდში ჩვენ გვქონდა **მთელ** გლეხობასთან კავშირის ლოზუნგი», რომ «თებერვლიდან ოქტომბრამდე განვლილ პერიოდში პარტია მტკიცედ იცავდა თავის **ძველ** ლოზუნგს გლეხობის მიმართ — კავშირს **მთელ** გლეხობასთან მთლიანად».

ჯერ-ერთი, გამოდის, რომ ოქტომბრის მომზადების პერიოდში (1917 წ. აპრილი — ოქტომბერი) ბოლშევიკები ამოცანად არ ისახავდნენ მიჯნის გავლებას უღარიბეს გლეხობასა და შეძლებულ გლეხებს შორის, არამედ გლეხობას იღებდნენ როგორც მთელს.

მეორეც, გამოდის, რომ ოქტომბრის მომზადების პერიოდში ბოლშევიკებს არ შეუცვლიათ ძველი ლოზუნგი — «პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურა» — ახალი ლოზუნგით — «პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურა», არამედ დარჩნენ ძველ პოზიციებზე, რომლებიც მოცემულია ლენინის ბროშურაში «ორი ტაქტიკა» 1905 წელს.

მესამეც, გამოდის, რომ ბოლშევიკური პოლიტიკა ბრძოლისა საბჭოების მერყეობასთან და შემთანხმებლობასთან, ოქტომბრის მომ-

ზადების პერიოდში (1917 წ. მარტი — ოქტომბერი), საშუალო გლეხობის მერყეობასთან საბჭოებში და ფრონტზე, მერყეობასთან რევოლუციასა და კონტრრევოლუციას შორის, მერყეობასთან და შემთანხმებლობასთან, რამაც განსაკუთრებით მწვავე ხასიათი მიიღო ივლისის დღეებში, როცა საბჭოები შემთანხმებელ ესერთა და მენშევიკთა მეთაურობით გვერდში ამოუდგნენ კონტრრევოლუციურ გენერლებს ბოლშევიკების იზოლაციის საქმეში, — გამოდის, რომ ბოლშევიკური ბრძოლა გლეხობის გარკვეული ფენების ამ მერყეობისა და შემთანხმებლობის წინააღმდეგ უსაგნო და აბსოლუტურად ზედმეტი იყო.

ბოლოს, გამოდის, რომ კამენევი მართალი იყო, როცა 1917 წლის აპრილ-მაისში იცავდა პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურის ძველ ლოზუნგს, ხოლო ლენინი, რომელსაც ეს ლოზუნგი უკვე მოძველებულად მიაჩნდა და რომელმაც გამოაცხადა პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის ახალი ლოზუნგი, მართალი არ იყო.

საკმარისია მხოლოდ დაისვას ეს კითხვები, რომ ნათელი გახდეს სრული შეუსაბამობა თქვენი წერილისა მთლიანად.

მაგრამ ვინაიდან თქვენ ძალიან გიყვართ ცალკე ციტატების მოყვანა ლენინის თხზულებებიდან, მივმართოთ ციტატებს.

დიდი შრომა არ არის საჭირო იმის დასამტკიცებლად, რომ თებერვლის გადატრიალების შემდეგ რუსეთის აგრარულ ურთიერთობაში **ახალ** მოვლენად, რევოლუციის შემდგომი განვითარების თვალსაზრისით, ლენინს მიაჩნდა არა პროლეტარიატის და მთელი გლეხობის ინტერესთა ერთიანობა, არამედ უღარიბესი გლეხობის **გათიშვა** შეძლებულ გლეხობასთან, რომელთაგან პირველი, ე. ი. უღარიბესი გლეხობა, მიიწევდა პროლეტარიატისაკენ, ხოლო მეორე, ე. ი. შეძლებული გლეხობა, მიჰყვებოდა დროებითს მთავრობას.

აი რას ამბობდა ამის შესახებ ლენინი 1917 წლის **აპრილში** კამენევისა და კამენევშჩინის წინააღმდეგ პოლემიკის დროს:

«შეუწყნარებელია პროლეტარული პარტიისათვის **ახლა**[1] იმედის დამყარება გლეხობასთან ინტერესთა ერთიანობაზე» (იხ. **ლენინის** სიტყვა 1917 წ. აპრილის კონფერენციაზე. ტ. XX, გვ. 245).

შემდეგ:

«ჩვენ უკვე ახლა ვხედავთ გლეხობის მთელ რიგ ყრილობათა გადაწყვეტილებებში იმ აზრს, რომ აგრარული საკითხის გადაჭრა გადაიდოს დამფუძნებელ კრებამდე, — ეს არის გამარჯვება **შეძლებული გლეხობისა**[1], რომელიც კადეტებისა-

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. ხტ.

კენ იხრება» (იხ. **ლენინის** სიტყვა პეტროგრადის საერთო-საქალაქო კონფერენციაზე 1917 წ. აპრილში, ტ. XX, გვ. 176).

შემდეგ:

«შესაძლებელია, რომ გლეხობამ ხელში ჩაიგდოს მთელი მიწა და მთელი ძალაუფლება. მე არა თუ არ ვივიწყებ ამ შესაძლებლობას, არა თუ არ ვფარგლავ მარტო დღევანდელი დღით ჩემს თვალთახედვის არეს, არამედ პირდაპირ და ზუსტ ფორმულირებას ვაძლევ აგრარულ პროგრამას, ვითვალისწინებ რა **ახალ** მოვლენას: მოჯამაგირეთა და უღარიბეს გლეხთა უფრო ღრმა **გათიშვას**[1] მეპატრონე გლეხებთან» (იხ. **ლენინის** აპრილში დაწერილი სტატია «წერილები ტაქტიკაზე», ტ. XX, გვ. 103).

აი რაში ხედავდა ლენინი **ახალს** და **მნიშვნელოვანს** სოფლის **ახალ** ვითარებაში თებერვლის რევოლუციის **შემდეგ.**

აი რას ემყარებოდა ლენინი პარტიის პოლიტიკის გაძომუშავების დროს 1917 წლის თებერვლის შემდგომ პერიოდში.

ამ დებულებას ემყარებოდა ლენინი, როცა იგი 1917 წლის აპრილში პეტროგრადის საერთო-საქალაქო კონფერენციაზე ლაპარაკობდა:

«მხოლოდ ადგილებზე, აქ გავიგეთ უკვე, რომ მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭომ ძალაუფლება გადასცა დროებითს მთავრობას. მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების საბჭო არის პროლეტარიატისა და ჯარისკაცთა დიქტატურის განხორციელება; ჯარისკაცთა შორის უმრავლესობა გლეხებია. სწორედ ეს არის პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურა. მაგრამ ეს «დიქტატურა» შეუთანხმდა ბურჟუაზიას. აი აქ არის საჭირო **«ძველი» ბოლშევიზმის გადა-სინჯვა»**[1] (იხ. ტ. XX, გვ. 176).

ამავე დებულებას ემყარებოდა ლენინი, როცა 1917 წლის აპრილში წერდა:

«ვინც **ახლა** ლაპარაკობს მხოლოდ «პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციურ-დემოკრატიულ დიქტატურაზე», იგი ჩამორჩა ცხოვრებას, ის ამის გამო ნამდვილად **გადავიდა** წვრილი ბურჟუაზიის მხარეზე პროლეტარული კლასობრივი ბრძოლის წინააღმდეგ, იგი უნდა ჩაბარდეს «ბოლშევიკურ» წინარევოლუციურ იშვიათობათა არქივს (შეიძლება ვუწოდოთ: «ძველი ბოლშევიკების» არქივი)» (იხ. ტ. XX, გვ. 101).

სწორედ ამ ნიადაგზე წარმოიშვა პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგი **ნაცვლად** ძველი ლოზუნგისა — პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურის შესახებ.

თქვენ შეგიძლიათ სთქვათ, როგორც კიდევაც ლაპარაკობთ თქვენს წერილში, რომ ეს არის ტროცკისტული გადახტომა ჯერ კიდევ დაუმთავრებელ გლეხურ რევოლუციაზე, მაგრამ ეს იმდენადვე იქნება

---

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

დამაჯერებელი, რამდენადაც დამაჯერებელი იყო კამენევის ასეთივე გამოდავება, მიმართული ლენინის წინააღმდეგ 1917 წლის აპრილში.

ლენინი სავსებით ითვალისწინებდა ასეთ გამოდავებას, როცა თქვა:

«ტროცკიზმი — «უმეფოდ, ხოლო მთავრობა მუშური». ეს სწორი არ არის. წვრილი ბურჟუაზია არსებობს, მისი გამორიცხვა არ შეიძლება. მაგრამ მას ორი ნაწილი აქვს. მისი **უღარიბესი** [1] ნაწილი მუშათა კლასს მიჰყვება» (იხ. ტ. XX, გვ. 182).

კამენევის შეცდომა, ახლა კი თქვენი შეცდომა ის არის, რომ თქვენ უუნარო აღმოჩნდით შეამჩნიოთ და ხაზგასმით აღნიშნოთ განსხვავება წვრილი ბურჟუაზიის, ამ შემთხვევაში გლეხობის, ორ ნაწილს შორის, უუნარო აღმოჩნდით **გამოჰყოთ** გლეხობის უღარიბესი ნაწილი გლეხობის მთელი მასიდან და **აგაოთ** ამაზე პარტიის პოლიტიკა 1917 წლის რევოლუციის პირველი ეტაპიდან მის მეორე ეტაპზე გადასვლის ვითარებაში, უუნარო აღმოჩნდით **გამოიყვანოთ** აქედან ახალი ლოზუნგი, პარტიის მეორე სტრატეგიული ლოზუნგი პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის შესახებ.

თანმიმდევრობით გავადევნოთ თვალი «პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის» ლოზუნგის პრაქტიკულ ისტორიას 1917 წლის აპრილიდან ოქტომბრამდე ლენინის შრომებში.

1917 წლის **აპრილი:**

«ამიდინარე მომენტის თავისებურებას რუსეთში წარმოადგენს ის, რომ **ხდება გადასვლა** რევოლუციის **პირველი** [1] ეტაპიდან, რომელმაც, პროლეტარიატის არაკმარისი შეგნებულობისა და ორგანიზებულობის გამო, ძალაუფლება ბურჟუაზიას მისცა, — მის **მეორე** ეტაპზე, რომელმაც ძალაუფლება უნდა მისცეს პროლეტარიატს და **გლეხობის უღარიბეს ფენებს**» [1] (იხ. **ლენინის** «აპრილის თეზისები», ტ. XX, გვ. 88).

1917 წლის **ივლისი:**

«მხოლოდ რევოლუციურ მუშებს, თუ მათ მხარს დაუჭერენ **უღარიბესი გლეხები** [1], შეუძლიათ გატეხონ კაპიტალისტების წინააღმდეგობა, წაიყვანონ ხალხი გამოუსყიდველად მიწის მოპოვებისაკენ, სრული თავისუფლებისაკენ, შიმშილზე გამარჯვებისაკენ, ომზე გამარჯვებისაკენ, სამართლიანი და მტკიცე ზავისაკენ» (იხ. ტ. XXI, გვ. 77).

1917 წლის **აგვისტო:**

«მხოლოდ პროლეტარიატს, რომელიც ხელმძღვანელობას უწევს **უღარიბეს გლეხობას** [1] (ნახევრად-პროლეტარებს, როგორც ჩვენი პროგრამა ამბობს), შეუძლია

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

დემოკრატიული ზავით დაამთავროს ომი, მოაშუშოს მისი ჭრილობები, გადადგას ნაბიჯები სოციალიზმისაკენ, რაც უთუოდ აუცილებელი და **გადაუდებელი** გახდა, — ასეთია ჩვენი კლასობრივი პოლიტიკის განსაზღვრა ამჟამად» (იხ. ტ. XXI, გვ. 111).

1917 წლის **სექტემბერი:**

«მხოლოდ პროლეტარებისა და **უღარიბესი გლეხების**[1] დიქტატურას შეუძლია გატეხოს კაპიტალისტების წინააღმდეგობა, გამოიჩინოს ძალაუფლების ნამდვილად დიადი გამბედაობა და სიმტკიცე, უზრუნველყოს თავისთვის მასების აღფრთოვანებული, თავდადებული, ჰეშმარიტად გმირული მხარდაჭერა არმიაშიც და გლეხობაშიც» (იხ. ტ. XXI, გვ. 147).

1917 წლის **სექტემბერი — ოქტომბერი,** ბროშურა «შეინარჩუნებენ თუ არა ბოლშევიკები სახელმწიფო ძალაუფლებას?», სადაც ლენინი ეკამათება «ნოვაია ჟიზნს»:

«**ან**[1] მთელი ძალაუფლება ბურჟუაზიას — ამას თქვენ დიდი ხანია აღარ იცავთ, და თვით ბურჟუაზიაც ვერ ბედავს ამის შესახებ კრინტის დაძვრასაც კი, რადგან იცის, რომ ხალხმა უკვე 20 — 21 აპრილს ასეთი ძალაუფლება მხარის ერთი შეტოკებით დაამხო და ახლაც დაამხობს სამჯერ უფრო გაბედულად და დაუზოგავად. **ან**[1] წვრილი ბურჟუაზიის ძალაუფლება, ე. ი. მისი კოალიცია (კავშირი, შეთანხმება) ბურჟუაზიასთან, ვინაიდან თავისთავად და დამოუკიდებლად წვრილ ბურჟუაზიას არ სურს და არც **შეუძლია** მოიპოვოს ძალაუფლება, როგორც ეს დაამტკიცა ყველა რევოლუციის გამოცდილებამ, როგორც ამას ამტკიცებს ეკონომიური მეცნიერებაც, რომელიც განმარტავს, რომ კაპიტალისტურ ქვეყანაში შეიძლება იდგე კაპიტალის მხარეზე, შეიძლება იდგე შრომის მხარეზე, მაგრამ შუაში დგომას ვერ შესძლებ. ამ კოალიციამ რუსეთში ნახევარი წლის განმავლობაში მრავალი ათეული ხერხი სინჯა და მარცხი განიცადა. **ან**[1], ბოლოს, მთელი ძალაუფლება პროლეტარებს და **უღარიბეს გლეხებს**[1], ბურჟუაზიის წინააღმდეგ, იმისათვის, რომ გატეხონ მისი წინააღმდეგობა. ეს ჯერ კიდევ არ არის ნასინჯი, და თქვენ ამას, ბატონებო «ნოვაია ჟიზნიდან», **არ ურჩევთ** ხალხს, აშინებთ რა მას თქვენი საკუთარი შიშით ბურჟუაზიის წინაშე. სხვა რაიმე მეოთხის გამოგონებაც კი შეუძლებელია» (იხ. ტ. XXI, გვ. 275).

ასეთია ფაქტები.

თქვენ «არხეინად» **გვერდს უვლით** ყველა ამ ფაქტსა და მოვლენას ოქტომბრის მომზადების ისტორიიდან, «არხეინად» **ჰშლით** ბოლშევიზმის ისტორიიდან ბოლშევიკების **ბრძოლას** ოქტომბრის მომზადების პერიოდში იმ «მეპატრონე გლეხების» **მერყეობასთან** და **შემთანხმებლობასთან,** რომლებიც ისხდნენ მაშინ საბჭოებში, «არხეინად» **ასამარებთ** ლენინის ლოზუნგს პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის შესახებ და ამასთან ერთად

---

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

გგონიათ, რომ ეს არ არის **ძალადობა** ისტორიის მიმართ, ლენინიზმის მიმართ.

ამ ციტატებიდან, რომელთა რიცხვის გადიდება შეიძლებოდა, თქვენ უნდა **ხედავდეთ, რომ 1917 წლის** თებერვლის შემდეგ ბოლშევიკები გამოსავალ პუნქტად იღებდნენ არა გლეხობას მთლიანად, არამედ მის უღარიბეს ნაწილს, ისინი მიდიოდნენ ოქტომბრისაკენ არა **ძველი** ლოზუნგით — პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურის შესახებ, არამედ **ახალი** ლოზუნგით — პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის შესახებ.

აქედან ჩანს, რომ ბოლშევიკები ამ ლოზუნგს ატარებდნენ საბჭოების მერყეობასა და შემთანხმებლობასთან ბრძოლაში, გლეხობის იმ გარკვეული ნაწილის მერყეობასა და შემთანხმებლობასთან ბრძოლაში, რომელიც საბჭოებში იჯდა, წვრილბურჟუაზიული დემოკრატიის იმ გარკვეული პარტიების მერყეობასა და შემთანხმებლობასთან ბრძოლაში, რომლებსაც ესერები და მენშევიკები ეწოდებათ.

აქედან ჩანს, რომ ახალი ლოზუნგის — პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგის გარეშე ჩვენ ვერ შევკრებდით საკმაოდ ძლიერ პოლიტიკურ არმიას, რომელიც შესძლებდა ესერებისა და მენშევიკების შემთანხმებლობის დაძლევას, გლეხობის გარკვეული ნაწილის მერყეობის ნეიტრალიზაციას, ბურჟუაზიული ძალაუფლების დამხობას და, ამრიგად, შესაძლებელს გახდიდა ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანას.

აქედან ჩანს, რომ «ოქტომბრისაკენ ჩვენ მივდიოდით და ოქტომბერში გავიმარჯვეთ უღარიბეს გლეხობასთან ერთად, კულაკობის (იგივე გლეხობა) წინააღმდეგობისა და საშუალო გლეხობის მერყეობის პირობებში» (იხ. ჩემი პასუხი იან — სკისადმი).

ამრიგად, გამოდის, რომ 1917 წლის აპრილში, ისე როგორც ოქტომბრის მომზადების მთელ პერიოდში, მართალი იყო ლენინი, და არა კამენევი, ხოლო თქვენ, ახდენთ რა ახლა კამენევშჩინის რესტავრაციას, თითქოს მაინცდამაინც კარგ კომპანიაში არ ხვდებით.

2) წინააღმდეგ ყოველივე ზემოთქმულისა, თქვენ მოგყავთ ლენინის სიტყვები იმის შესახებ, რომ 1917 წლის ოქტომბერში ჩვენ ძალაუფლებას ვიპყრობდით **მთლიანად** გლეხობის მხარდაჭერით. ჩვენ რომ ძალაუფლებას ვიპყრობდით მთლიანად გლეხობის **ერთგვარი** მხარდაჭერით, ეს სავსებით მართალია. მაგრამ თქვენ დაგავიწყდათ ერთი «წვრილმანის» დამატება: **მთლიანად** გლეხობა მხარს გვიჭერდა ოქტომბერში, ოქტომბრის შემდეგაც, მხოლოდ **იმდენად, რამდენადაც** ჩვენ ბოლომდე მიგვყავდა ბურჟუაზიული რევოლუ-

ცია. ეს ფრიად მნიშვნელოვანი «წვრილმანია», რომელიც ამ შემთხვევაში წყვეტს საკითხს. ასეთი მნიშვნელოვანი «წვრილმანის» «დავიწყება» და, ამრიგად, უმნიშვნელოვანესი საკითხის მიჩქმალვა არ მიეტევება ბოლშევიკს.

თქვენი წერილიდან ჩანს, რომ თქვენ ლენინის სიტყვებს **მთლიანად** გლეხობის მხარდაჭერის შესახებ **უპირდაპირებთ** პარტიის ლოზუნგს «პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის დიქტატურის» შესახებ, რომელიც იმავე ლენინმა მოგვცა. მაგრამ იმისათვის, რომ დაუპირდაპიროთ ლენინის ეს სიტყვები ზემომოყვანილ ციტატებს ლენინის თხზულებებიდან, იმისათვის, რომ გქონდეთ საფუძველი გააბათილოთ ლენინის ზემომოყვანილი ციტატები პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგის შესახებ იმავე ლენინის თქვენს მიერ მოყვანილი სიტყვებით გლეხობაზე მთლიანად, — ამისათვის საჭიროა დაამტკიცოთ, ყოველ შემთხვევაში, ორი რამ.

პირველი. საჭიროა დაამტკიცოთ, რომ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა **მთავარია** ოქტომბრის რევოლუციაში. ლენინის აზრით, ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა **«დამატებითი»** პროდუქტია ოქტომბრის რევოლუციისა, რომელმაც **«გზადაგზა»** გადაწყვიტა ეს ამოცანა. საჭიროა, უწინარეს ყოვლისა, გააბათილოთ ლენინის ეს დებულება და დაამტკიცოთ, რომ ოქტომბრის რევოლუციაში **მთავარია** არა ბურჟუაზიის ხელისუფლების დამხობა და ძალაუფლების გადასვლა პროლეტარიატის ხელში, არამედ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა. სცადეთ დაამტკიცოთ ეს, და მაშინ მე მზადა ვარ ვაღიარო, რომ პარტიის ლოზუნგს 1917 წლის აპრილიდან ოქტომბრამდე შეადგენდა ჩვენში არა პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურა, არამედ პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურა.

თქვენი წერილიდან ჩანს, რომ თქვენ შესაძლებლად არა სთვლით იკისროთ ეს მეტად სახიფათო ამოცანა, მაგრამ ცდილობთ «გზადაგზა» დაამტკიცოთ, რომ ოქტომბრის რევოლუციის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხში, ზავის საკითხში, თითქოს ჩვენ მხარს გვიჭერდა **მთელი** გლეხობა. ეს, რა თქმა უნდა, სწორი არ არის. ეს სრულიად არ არის სწორი. ზავის საკითხში თქვენ დადექით ობივატელურ თვალსაზრისზე. ნამდვილად კი ზავის საკითხი ჩვენთვის მაშინ ძალაუფლების საკითხი იყო, ვინაიდან მხოლოდ ძალაუფლების გადასვლით პროლეტარიატის ხელში შესაძლებელი იყო იმპერიალისტური ომიდან გამოსვლის იმედი გვქონოდა.

თქვენ, ალბათ, დაგავიწყდათ ლენინის სიტყვები იმის შესახებ, რომ «ომის დამთავრება შეიძლება მხოლოდ ძალაუფლების გადასვლით მეორე კლასის ხელში», რომ ««ძირს ომი» — არ ნიშნავს ხიშტის გადაგდებას. ეს ნიშნავს ძალაუფლების გადასვლას მეორე კლასის ხელში» (იხ. **ლენინის** სიტყვა პეტროგრადის საერთო-საქალაქო კონფერენციაზე 1917 წ. აპრილში, ტ. XX, გვ. 181 და 178).

ამრიგად, ორში ერთი: ან უნდა დაამტკიცოთ, რომ ოქტომბრის რევოლუციაში **მთავარია** ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა, ან ამას ვერ დაამტკიცებთ, — და მაშინ თავისთავად გამოდის დასკვნა იმის შესახებ, რომ გლეხობას **მთლიანად** შეეძლო ჩვენთვის მხარი დაეჭირა ოქტომბერში მხოლოდ იმდენად, **რამდენადაც** ჩვენ ბოლომდე მიგვყავდა ბურჟუაზიული რევოლუცია, ვსპობდით მონარქიას, მემამულეთა საკუთრებას და მემამულურ წესებს.

მეორე. თქვენ უნდა დაამტკიცოთ, რომ ბოლშევიკებს შეეძლოთ მიეღწიათ მთლიანად გლეხობის მხარდაჭერისათვის ოქტომბერში და ოქტომბრის შემდეგ, რამდენადაც მათ ბოლომდე მიჰყავდათ ბურჟუაზიული რევოლუცია, ოქტომბრის მომზადების მთელ პერიოდში პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგის სისტემატურად გატარების **გარეშე,** წვრილბურჟუაზიული პარტიების შემთანხმებლობასთან სისტემატური ბრძოლის **გარეშე,** რაც გამომდინარეობს ამ ლოზუნგიდან, გლეხობის გარკვეული ფენებისა და საბჭოებში მათ წარმომადგენელთა მერყეობის სისტემატური მხილების **გარეშე,** რაც იმავე ლოზუნგიდან გამომდინარეობს.

სცადეთ ამის დამტკიცება. მართლაც, რატომ მოვახერხეთ მთლიანად გლეხობის მიერ ჩვენთვის მხარდაჭერის უზრუნველყოფა ოქტომბერში და ოქტომბრის შემდეგ? იმიტომ, რომ ჩვენ შესაძლებლობა მივიღეთ ბოლომდე მიგვეყვანა ბურჟუაზიული რევოლუცია.

რატომ მივიღეთ ასეთი შესაძლებლობა? იმიტომ, რომ ჩვენ მოვახერხეთ დაგვემხო ბურჟუაზიული ხელისუფლება და შეგვეცვალა იგი პროლეტარიატის ხელისუფლებით, რომელსაც, და მხოლოდ მას, შესწევს უნარი ბოლომდე მიიყვანოს ბურჟუაზიული რევოლუცია.

რატომ შევძელით ბურჟუაზიის ხელისუფლების დამხობა და პროლეტარიატის ხელისუფლების დამყარება? იმიტომ, რომ ოქტომბრის მომზადებას ვაწარმოებდით პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგით, იმიტომ, რომ, ვემყარებოდით რა ამ ლოზუნგს, ჩვენ სისტემატურად ვებრძოდით წვრილბურჟუაზიული პარტიების შემთანხმებლობას, იმიტომ, რომ, ვემყარებოდით რა ამ ლოზუნგს, ჩვენ სისტემატურად ვებრძოდით საშუალო გლეხო-

ბის მერყეობას საბჭოებში, იმიტომ, რომ **მხოლოდ ასეთი ლოზუნგით** შეგვეძლო დაგვეძლია საშუალო გლეხის მერყეობა, დაგვემსხვრია წვრილბურჟუაზიული პარტიების შემთანხმებლობა და შეგვექრიბა ისეთი პოლიტიკური არმია, რომელსაც უნარი ექნებოდა ებრძოლნა ძალაუფლების გადასვლისათვის პროლეტარიატის ხელში.

არა გვგონია საჭირო იყოს იმის მტკიცება, რომ ამ წინასწარი პირობების გარეშე, რომლებმაც განსაზღვრეს ოქტომბრის რევოლუციის ბედი, ჩვენ ვერ შევძლებდით მიგვეღწია ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის საქმეში **მთლიანად** გლეხობის მხარდაჭერისათვის არც ოქტომბერში და არც ოქტომბრის შემდეგ.

აი როგორ უნდა გვესმოდეს გლეხთა ომების შეერთება პროლეტარულ რევოლუციასთან.

აი რატომ არის, რომ ოქტომბერში და ოქტომბრის შემდეგ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის საქმეში მთლიანად გლეხობის მხარდაჭერის **დაპირდაპირება** პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგით ოქტომბრის რევოლუციის მომზადების ფაქტისადმი — იმას ნიშნავს, რომ **ვერაფერი გაიგო ლენინიზმში.**

თქვენი ძირითადი შეცდომა ის არის, რომ თქვენ ვერ გაიგეთ ვერც ის ფაქტი, რომ ოქტომბრის რევოლუციის მსვლელობაში **სოციალისტური** ამოცანები გადაეხლართა **ბურჟუაზიული** რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის ამოცანებს, ვერ გაიგეთ ვერც ოქტომბრის რევოლუციის იმ ცალკე მოთხოვნების განხორციელების მექანიკა, რომლებიც გამომდინარეობენ პარტიის მეორე სტრატეგიული ლოზუნგიდან პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის შესახებ.

როდესაც თქვენს წერილს კითხულობ, შეიძლება იფიქრო, რომ ჩვენ კი არ ავიყვანეთ გლეხობა პროლეტარული რევოლუციის სამსახურში, არამედ, პირიქით, «გლეხობამ მთლიანად», კულაკობის ჩათვლით, აიყვანა თავის სამსახურში ბოლშევიკები. ცუდად წავიდოდა ბოლშევიკების საქმე, ისინი რომ ასე იოლად «დგებოდნენ» არაპროლეტარული კლასების სამსახურში.

1917 წლის აპრილის პერიოდის კამენევშჩინა — აი რა გბოჭავთ თქვენ.

3) თქვენ ამტკიცებთ, რომ სტალინი ვერ ხედავს განსხვავებას 1905 წლის ვითარებასა და 1917 წლის თებერვლისათვის არსებულ ვითარებას შორის. ეს, რა თქმა უნდა, არასერიოზულია. მე ეს არ მითქვამს და არც შემეძლო მეთქვა. ჩემს წერილში ვამბობდი მხოლოდ იმას, რომ პარტიის ლოზუნგმა პროლეტარიატისა და გლე-

ხობის დიქტატურის შესახებ, რომელიც მოცემული იყო 1905 წელს, თავისი დადასტურება პოვა 1917 წლის თებერვლის რევოლუციაში. და ეს, რა თქმა უნდა, სწორია. სწორედ ასე გვიხატავდა მდგომარეობას ლენინი თავის სტატიაში «გლეხები და მუშები» 1917 წლის აგვისტოში:

«მხოლოდ პროლეტარიატსა და გლეხობას შეუძლიათ დაამხონ მონარქია — ასეთი იყო, იმ დროის მიხედვით (ნაგულისხმევია 1905 წელი. ი. სტ.), ჩვენი კლასობრივი პოლიტიკის ძირითადი განსაზღვრა. და ეს განსაზღვრა სწორი იყო. 1917 წლის თებერვალმა და მარტმა ეს ერთხელ კიდევ დაადასტურეს»[1] (იხ. ტ. XXI, გვ. 111).

თქვენ მხოლოდ შარზე ხართ.

4) შემდეგ, თქვენ ცდილობთ ამხილოთ სტალინი წინააღმდეგობებში, უპირდაპირებთ რა მის თეზისს საშუალო გლეხის შემთანხმებლობის შესახებ **ოქტომბრამდე** ციტატას სტალინის ბროშურიდან «ლენინიზმის საკითხები», სადაც ლაპარაკია საშუალო გლეხობასთან ერთად სოციალიზმის მშენებლობის შესაძლებლობაზე **პროლეტარიატის დიქტატურის განმტკიცების შემდეგ.**

დიდი შრომა არ არის საჭირო, რომ დაამტკიცო ორი სხვადასხვა მოვლენის ასეთი გაიგივების აბსოლუტურად არამეცნიერული ხასიათი. საშუალო გლეხი ოქტომბრის წინ, როცა ხელისუფლების სათავეში ბურჟუაზია იდგა, და საშუალო გლეხი პროლეტარიატის დიქტატურის განმტკიცების შემდეგ, როცა ბურჟუაზია უკვე დამხობილი და ექსპროპრიირებულია, კოოპერაცია განვითარდა და წარმოების ძირითადი საშუალებანი პროლეტარიატის ხელშია თავმოყრილი, — ორი სხვადასხვა რამეა. ამ ორი სხვადასხვაგვარი საშუალო გლეხის გაიგივება და მათი ერთად დაყენება, — ეს იმას ნიშნავს, რომ მოვლენები განიხილო ისტორიულ ვითარებასთან დაუკავშირებლად და დაკარგო ყველა პერსპექტივა. ეს ციტატების მოყვანის ზინოვიევისებურ მანერას წააგავს, ყველა თარიღი და პერიოდი ერთმანეთში რომ არის არეული.

თუ ამას «რევოლუციური დიალექტიკა» ეწოდება, მაშინ უნდა ვაღიაროთ, რომ პოკროვსკიმ უკან მოიტოვა «დიალექტიკური» ხრიკიანობის ყველა რეკორდი.

5) დანარჩენ საკითხებს არ ვეხები, რადგან ვფიქრობ, რომ ისინი უკვე ამოწურულია იან — სკისთან მიწერ-მოწერაში.

1927 წ. 20 მაისი.

[1] ხაზგასმა ჩვენია. ი. სტ.